

Оксана МЕЛЬНИЧУК,

orcid.org/0000-0002-1725-7270

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри мовознавства

Івано-Франківського національного медичного університету

(Івано-Франківськ, Україна) *melnychuk27@gmail.com*

СЕМАНТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕТИКЕТНИХ КОНСТРУКЦІЙ-ЗВЕРТАНЬ У ТВОРАХ МАРІЙКИ ПІДГІРЯНКИ

Запропонована стаття є однією із спроб дослідження та систематизації семантичних і стилістичних особливостей етикетних конструкцій-звертань у поетичних, прозових та драматичних творах Марійки Підгірянки.

Етикетні конструкції-звертання є яскравою формою самовираження системи української мовленнєвої культури, формують рамки етикетності спілкування, які спрямовані на встановлення ввічливого спілкування й репрезентують особливості національного світосприйняття та комунікативні традиції нашого народу. У них віддзеркалюються хліборобський, побожний, духовний та інтелектуальний психоетнотипи українців. Також ці етикетні висловлення засвідчують високий естетизм, яскраву художність форм, рясно наповнених відповідними шанобливими звертаннями.

Нами визначено такі основні групи етикетних конструкцій-звертань у досліджуваному матеріалі: 1) звертання, що ними послуговуються в родинному колі; 2) інтимні звертання закоханих; 3) товариські звертання.

Чи не найпоширенішою формою апеляції в усіх проаналізованих групах є звертання на власне ім'я; фіксуємо як загальнонаціональні, так і регіональні та індивідуальні форми звертання. Неповторний колорит мовлення прикарпатців відтворюють звертання у формі прикладкових зворотів фольклорного типу, емоційно-експресивних образних назв. Авторка використовує такі форми звертань для стилізації та відображення етнопсихологічних особливостей мовлення персонажів своїх творів.

Зафіксовані етикетні конструкції засвідчують особливості мовної свідомості українців, особливості їх національного характеру, темпераменту, основні риси душевного світу, зокрема такі, як доброзичливість, толерантність, щирість, романтичність, емоційність, прихильність, шанобливе ставлення до співрозмовника.

Низка факторів та умов впливають на вибір конструкцій-звертань, а саме: соціальний статус комунікантів, рівень знайомства, вік співрозмовників, їхній рівень освіченості та вихованості, місце проживання тощо. Структурно-семантична розмаїтість етикетних конструкцій-звертань сприяє реалізації комунікативної, фатичної, культурологічної та естетичної функції мови.

Ключові слова: етикетні висловлення, етикетні конструкції-звертання, мовленнєвий етикет, адресат мовлення.

Oksana MELNYCHUK,

orcid.org/0000-0002-1725-7270

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Linguistics

Ivano-Frankivsk National Medical University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) *melnychuk27@gmail.com*

SEMANTIC AND STYLISTIC FEATURES OF ETIQUETTE ADDRESS FORMULAS IN THE WORKS OF MARIYKA PIDHIRYANKA

*The proposed article is one of the attempts to study and systematize the semantic and stylistic features of etiquette address formulas in the poetic, prose, and dramatic works of Mariyka Pidhiryanka. **The purpose** of the study is to analyze the semantic and stylistic features of etiquette address formulas in the works of Mariyka Pidhiryanka. **The relevance** of the study is determined by the importance of the object of research, the ambiguity of views on the characteristics of the main lexical-semantic groups of address formulas, their functions, and syntactic status.*

***The scientific novelty** of the study lies in the proposal of a new analysis of the semantic and stylistic features of etiquette address formulas in the works of Mariyka Pidhiryanka, taking into account their ethno-psychological peculiarities. To achieve the set goal, **the methods** of component-functional analysis of linguistic units, communicative composition, and pragmatilistics were used.*

*The implementation of the set goal involves solving the following **tasks**: to determine the semantic and stylistic features of etiquette address expressions in the works of Mariyka Pidhiryanka; to clarify the ethno-psychological peculiarities of fixed politeness formulas.*

*The analysis carried out makes it possible to draw certain **conclusions**. We have identified the following main types of address formulas: 1) address formulas used in the family circle; 2) intimate address formulas of lovers; 3) friendly address formulas.*

Among the address constructions, preference is given to forms of address by first name; we observe both national, regional, and individual forms of address. The choice of address depends on many factors: the social status of the communicants, the level of acquaintance, the age of the interlocutors, their level of education and upbringing, place of residence, and so on. The structural-semantic variety of etiquette address constructions contributes to the realization of the communicative, phatic, cultural and aesthetic functions of language.

Key words: *etiquette expressions, address constructions, speech etiquette, addressee of speech.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Семантичні та стилістичні особливості етикетних конструкцій-звертань стали важливим предметом наукових розвідок у сучасному мовознавстві. Активізувалася зацікавленість різними аспектами дослідження цих форм. Зокрема, об'єктом висвітлення постають особливості лексико-семантичного наповнення, структури та функцій номінацій адресата мовлення.

Актуальність роботи зумовлена важливістю об'єкта дослідження, неоднозначністю поглядів на характеристику основних лексико-семантичних груп звертань, їхніх функцій та синтаксичний статус.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українська національна система найменувань адресата мовлення, на думку відомого мовознавця Скаба М. С., «чи не найвиразніше та найпоказовіше виявляє особливості українського світобачення, культурно-політичного та економічного устрою нашого суспільства, його тривалого, часто різновекторного та суперечливого розвитку» (Скаб, 2008: 6).

У найновіших лінгвістичних розвідках чимало уваги приділено низці основних теоретичних питань щодо комплексного прагматичного аналізу системи найменувань адресата мовлення, з'ясуванню національних особливостей лексико-семантичного наповнення, функціональних та стилістичних можливостей звертань, їхньої реалізації в українській мовленнєвій культурі. Наприклад, Бабич Н. Д. здійснила аналіз стилістичного діапазону звертань у побутовому, інтимному та офіційному спілкуванні; Скаб М. С. охарактеризував основні лексико-семантичні групи номінацій адресата мовлення в руслі лінгвопрагматичного дослідження; Колесник Н. С. присвятила свою розвідку апеляційним особливостям функціонування онімів-демінативів у фольклорі; Грималовський І. С. обрав об'єктом свого наукового зацікавлення риторичні звертання в українській духовній поезії XVIII – поч. XIX ст.; Гуцуляк І. Г. визначила структурно-семантичні особливості та стилістичні функції риторичних звертань в українському бароко-

вому поетичному тексті; Бережан Л. В. присвятила свої розвідки категорії адресатності у спонукальних реченнях різних типів; Богдан С. К. дослідила епістолярні звертання як вияв індивідуальної мовної картини світу та багато ін.

По-різному тлумачать мовознавці семантику, функції та синтаксичний статус звертання. Дудик П. С. виокремив кілька основних груп звертань-речень, які розрізняються змістом і формою. Зокрема, ті, «що ними гукають когось, просять, закликають, чи вимагають зреагувати на кликання», «звертання-речення з виразною спонукальною функцією – попереджувальною, заборонною, наказовою тощо», «звертання-речення, що виражають інші реакції мовців, їх глибинні переживання, настрої» (Дудик, 1973: 263, 264, 264).

Скаб М. С. виокремлює низку прагматичних функцій з номінацій адресата мовлення, серед яких: «дейктично-контактна, номінативно-контактна, номінативно-вирізняльна, номінативно-ідентифікуюча, соціально-регулювальна, оцінно-характеризуюча, спонукальна, власне контактна та етикетна» (Скаб, 2003: 73).

На думку Кадомцевої Л. О., спеціального дослідження вимагають «номінативні речення у діалогічному експресивному мовленні – вокативи», «такі конструкції не охоплено ні списком структурних схем, ні переліком реалізації моделі, бо це явища синтаксису мовлення» (Кадомцева, 1985: 27). За спостереженнями Вихованця І. Р., «наявність вокативної синтаксеми у синтаксичній системі сучасної української мови засвідчується сукупністю диференційних семантичних і формальних її ознак, а також високим ступенем її мовної закріпленості» (Вихованець, 1992: 193). Мовознавиця Каранська М. У. вважає, що звертання «це важливий засіб розкриття особи мовця, його світогляду й духовності як людини в людському суспільстві» (Каранська, 1995: 130) і розглядає вокативні речення як одночленні номінативні речення, називаючи їх «спонукальним різновидом номінативних» (Каранська, 1995: 134). Мірченко М. В. відзначає, що «звертання є категорією інфраструктурного рівня, що представляє адресата мовлення» і розглядає

його «як базову підкатегорію функціонально-синтаксичної апелятивності» (Мірченко, 2001: 197).

Загнітко А. П. зауважує, що «для мовця вокативно позначений адресат мовлення – непозамовна дійсність, про яку мова йде саме у висловленні, а одна із передумов комунікації» (Загнітко, 2001: 267), а «оцінно-кваліфікаційна семантика звертання витворюється при відповідній інтонації та розміщенні звертання» (Загнітко, 2001: 268).

Мета роботи полягає в аналізі семантичних та стилістичних особливостей етикетних конструкцій-звертань у поетичних, прозових і драматичних творах Марійки Підгірянки.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: визначити семантичні та стилістичні особливості етикетних висловлень звертань у творах Марійки Підгірянки; з'ясувати етнопсихологічні особливості зафіксованих формул ввічливості.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що запропоновано новий аналіз семантичних та стилістичних особливостей етикетних висловлень звертань у творах Марійки Підгірянки з урахуванням їхніх етнопсихологічних особливостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Контактновстановлювальна функція етикетних висловлень пов'язана насамперед із звертанням, яке супроводжує їх. Вокатив належить до апеляційних засобів мови, які передусім виконують сигнальну роль, сповіщаючи про початок контактування, привертають увагу співрозмовника. Крім того, звертання виконує й експресивно-оцінну функцію. Називаючи співрозмовника на ім'я, нерідко з означенням, чи звертаючись офіційно, мовець виражає своє ставлення до нього, адресуючи йому щире вітання, побажання чи формально вітаючись або прощаючись, просячи вибачення, дякуючи за зроблене добро, висловлюючи прохання і т.ін.

Оскільки функція етикетних висловлень передусім залежить від ініціативи самого мовця, то він сам обирає форму звертання відповідно до комунікативної ситуації.

У структурі етикетного висловлення звертання є своєрідним закликком, сигналом до початку ввічливого контактування. Воно має привернути увагу співрозмовника, налаштувати на контакт ввічливого спілкування. Звертання не є свідченням лише певної комунікативної ситуації, але й виражає соціальний статус комунікантів, приналежність до певних соціальних груп, а також є виразником характеру стосунків між спілкувальниками.

Комунікативно-функціональний підхід до вивчення етикетних висловлень підтверджує залежність вибору форми звертання від багатьох позамовних чинників.

У «Словнику української мови» слово *звертання* тлумачиться як «1. Дія за значенням *звертати* і *звертатися*; 2. Вислів, думка, прохання і т. ін., спрямовані до кого-небудь. // лінгв. Слово або сполучення слів, що називають особу чи предмет, до яких звертається той, хто говорить» (СУМ, 1970–1980: 465). А слово *звертатися* означає «1. Говорити, писати, спрямовуючи свої слова, свою мову до кого-небудь. // до чого. Апелювати до чого-небудь притаманного або приписуваного комусь. // Говорячи до кого-небудь, називати його певним чином, виявляти своє ставлення до нього. // Удаватися до кого-небудь за порадою, допомогою і т. ін.» (СУМ, 1970–1980: 466).

Зафіксовані на сторінках творів Марійки Підгірянки *родинні* звертання засвідчують глибоку повагу дітей до батьків. До матері діти традиційно звертаються загальнонаціональними ласкаво-шанобливими формами «*мамко*», «*матусю*», «*нене*», «*ненько*», наприклад: За того м'я, *мамко*, дайте, Бо ж то моя душка... (Підгірянка, 2009: 380); Ти знаєш, *матусю*, Як дуже тебе я люблю (Підгірянка, 2009: 184); Нарвав квіточок, перших свіженьких, Для тебе, *нене!* (Підгірянка, 2009: 188); ...Все для тебе, *ненько* (Підгірянка, 2009: 186).

Яскраво доповнюють опорні форми звертань різноманітні означення, промовисто відтворюючи неповторну любов і сердечну уважність до матері, як-от: *Мамко моя рідненькая*, Ти чому не рада... (Підгірянка, 2009: 380); Привіт Тобі, *кохана Нене*, У цей великий день! (Підгірянка, 2009: 181); Біг я на поле, зелене поле, *Дорога нене!* (Підгірянка, 2009: 188); *Моя, нене, найдорожча, Наймиліша в світі!* (Підгірянка, 2009: 186).

Щира повага та правдиве захоплення у стосунках дітей і батьків обумовили велику кількість звертань до тата, що яскраво засвідчені у мовленні персонажів творів Марійки Підгірянки, наприклад: – Час, *таточку*, час, – защебетав найстарший синок... (Підгірянка, 2009: 499); – *Татусю, татусю*, куди йдеш? (Підгірянка, 2009: 186); – *Татусю милий*, знаєш це... (Підгірянка, 2009: 186).

Такі ж особливості звертань прослідковуємо й у функціонуванні звертань онуків до дідуся та бабусі. У цій групі конструкцій-звертань представлено традиційне для Прикарпаття шанобливе звертання на *ви*, яке стало панівною формою апеляції у родинному спілкуванні. Порівняймо: [Натан:] Кажіть, *дідусю*, про старовину, Як діди наші, прадіди жили... (Підгірянка, 2009: 568);

«Чому ви, *бабусю*, смутні такі дуже...» (Підгірянкa, 2009: 464).

Естетичності та орнаментальності таким звертанням надають різноманітні означення та прикладки. Деякі з них мають виразний фольклорний характер, як-от: [Натан:] Тепер кажіть нам, *наш любий діду* (Підгірянкa, 2009: 570); [Лія:] *Дідусю рідний, сивий голубе!* (Підгірянкa, 2009: 573); [Міра:] *Дідусю добрий, дідусю любий!* (Підгірянкa, 2009: 572); [1 Дівчина:] *Дідусю солодкий, і я піду з вами...* (Підгірянкa, 2009: 603).

Ніжне, чуйне ставлення і щирість взаємин відображають форми звертань братів та сестер. Переважають зменшено-пестливі форми звертань на ім'я, наприклад: [Олюся:] *Івасю*, де мама? (Підгірянкa, 2009: 674); [Івась:] Встань, *Олюсю*, перехрестися, Спатоцьки положися (Підгірянкa, 2009: 674).

Варіантністю форм та неповторним струменем прихильності до близьких людей характеризуються зафіксовані конструкції-звертання – образні назви, як-от: [Кора:] Чому так замовкла, *пташко співоча?* (Підгірянкa, 2009: 582); [Міра (з плачем):] *Сестричко, любко*, Хіба це справді? (Підгірянкa, 2009: 587).

У звертаннях батьків до дітей виразно відображені почуття неосязної любові, самовідданої опіки та щирого застереження. Переважно ця група звертань представлена здрібніло-пестливими формами власних імен. Наприклад: – Вставай, вставай, *Петрусечку*, Бо вже дніє. – Встань, *Анничко*, вмивай личко, Бо вже дніє (Підгірянкa, 2009: 230); Спи, *мій Юрчику малий...* (Підгірянкa, 2009: 124); Люлі, *Юрцю*, люлі... (Підгірянкa, 2009: 193).

Опорні форми звертань «*дитинко/діти/діточки*», «*сину/синочку*», «*доню*» поширюються означеннями. Наприклад: – Спи, *дитинко*, спи... (Підгірянкa, 2009: 195); – Де підете, *чемні діти...* (Підгірянкa, 2009: 230); – *Діти любенькі*, спішіть... (Підгірянкa, 2009: 117); – *Мої діточки, мої любі, солодкі діточки*, – лебеділа раз-у-раз... (Підгірянкa, 2009: 509); – Вставайте, *любі діточки!* (Підгірянкa, 2009: 209); Згадаєш, *мій сину маленький...* (Підгірянкa, 2009: 709); То ж до книжки, *доню люба*, І ти, *сину жвавий...* (Підгірянкa, 2009: 206).

У досліджуваному матеріалі широко представлені форми звертання батьків до дітей, що поширюються прикладковими назвами. Такі етикетні конструкції характеризуються значним багатством синонімічних форм та емоційно-експресивних відтінків, як-от: Ой, люлі, *мій сину*, люлі... Ой, люлі, *мій скарбе*, люлі... (Підгірянкa, 2009: 194);

Ой, *дитинко*, спи... Можеш, *рибко*, тихо спати (Підгірянкa, 2009: 195); Тихо, *лялю моя*, спи! Спи, *лялюню*, спи! (Підгірянкa, 2009: 197); І тихо говорю: *Ягідко маленька*, Чи бачиш, чи чуєш? (Підгірянкa, 2009: 471); «Іду вже, *Ганусю*, іду вже, *серденько!*» (Підгірянкa, 2009: 470).

Зазначені звертання є індивідуалізованими, містять оцінний елемент та відображають фольклорну традицію прикарпатців.

Серед конструкцій-звертань у спілкуванні дітей надається перевага звертанням на власне ім'я. Порівняймо: – Ой, *Петре, Петре!* Чи тобі вже однаково? (Підгірянкa, 2009: 493); – Так, так, *Михасю!* (Підгірянкa, 2009: 521); «Не забудь, *Остане!*» (Підгірянкa, 2009: 493).

Слід зауважити, що поширеними також є зменшено-пестливі звертання на власне ім'я серед дітей-однолітків. Можемо відзначити вживання таких форм як особливу рису цієї групи звертань, наприклад: – Що тобі сниться ся, *Петрику?* (Підгірянкa, 2009: 493); А я, *Васильку*, і собі справлю хату коло твоєї (Підгірянкa, 2009: 512); – Не журися, *Василечку...* (Підгірянкa, 2009: 334); – Затямиш добре, *Михасику?* (Підгірянкa, 2009: 520); «Я любив тебе, *Степанку...*» (Підгірянкa, 2009: 566); [Лесь:] Ні, тобі, *Юрціню!* [Юрчик:] Ні, тобі, *Лесуню!* (Підгірянкa, 2009: 648).

На наш погляд, літературна творчість Марійки Підгірянки є надзвичайно цікавим матеріалом у дослідженні вибору форм звертання між закоханими. Зафіксовані конструкції *інтимних звертань закоханих* відзначаються багатством емоційно-експресивних відтінків і передають сердечність взаємин, повагу та шанобливість у стосунках. Стилистичний діапазон звертань є широким. Наприклад, фіксуємо загальноприйняті на той час в етикеті українського народу формули звертання типу «*козаче*», «*козаченьку*». «*лицарю*», «*дівчино*», «*дівчинонько*» тощо. Але окрім цих нейтральних форм, вживаються й звертання, що відображають фольклорну традицію, як-от: Шукалисьмо, *мій миленький*, Золотої долі. Не бачимось, *мій миленький*, Через хмару тую (Підгірянкa, 2009: 314); Коли мене, *любку*, любиш, Чому не береш ні? (Підгірянкa, 2009: 380); Ти полетиш, *мій соколе*, На чуже поле (Підгірянкa, 2009: 66); «Де ідеш, *серденько?*» – мене питає (Підгірянкa, 2009: 201); Бо нам, *серце*, із тобою Вже не по дорозі (Підгірянкa, 2009: 323).

Стилізованими під високий стиль є звертальні конструкції «*кохання мого цвіте*» та «*о зоре моїх шляхів*», які можна розглядати як такі, що виступають яскравим стилістичним прийомом. Такі індивідуалізовані форми відзначаються піднесеністю,

урочистістю та художністю, як-от: «*Кохання мого цвіте, Зростеш під рідним стягом!*» (Підгірянкa, 2009: 450); [Подорожній:] *О зоре моїх шляхів, о Ліє!* (Підгірянкa, 2009: 577).

Виразно засвідчують особливості мовленнєвого етикету персонажів творів Марійки Підгірянки *товариські* звертання. Нами зафіксовані загальноновживані варіанти загальних звертань до гурту осіб: «хлопці», «товариші», «браття», «брати мої», «молодці», «борці». Таким формам властива поряд з етикетною й соціально-регулювальна функція, оскільки ними мовець задає співрозмовникові своє усвідомлення особливостей конкретного комунікативного акту. Наприклад: – Кличе нас дзвінок на науку. Ходім, хлопці! (Підгірянкa, 2009: 521); То засвітить ясне сонце Ще й нам, браття, українцям! (Підгірянкa, 2009: 105); Терпите ви муки, брати мої... (Підгірянкa, 2009: 91); [Вістун:] Гей, борці, молодці, гей! (Підгірянкa, 2009: 546).

У звертаннях до однієї особи для підкреслення приязного ставлення і щирості взаємин опорні лексеми «друже», «товаришу», «брате» поширюються означеннями «старий», «любий», «милий», як-от: – Не журися косе, старий товаришу: Ми два козаки дамо собі раду (с. 503); – Чому так зажурився, любий друже? (Підгірянкa, 2009: 503); – Не забувай мене, милий товаришу... (Підгірянкa, 2009: 520).

Фіксуємо у досліджуваному матеріалі конструкції-звертання з повтором однакових чи різних форм, наприклад: [Дід:] Молімся, браття, браття, молімся... (Підгірянкa, 2009: 602); Товаришу, любий брате, Лівий не будь... (Підгірянкa, 2009: 208). У таких формулах простежується нерозривний ланцюг емоційно-оцінних та світоглядних компонентів вираження ввічливого ставлення до співрозмовника.

Фіксуємо специфічну регіональну формулу звертання «мої друзі», яка не стала узвичаєною на теренах інших регіонів України, як-от: Скинете ви пута, мої друзі... (Підгірянкa, 2009: 91).

З-поміж загальних звертальних конструкцій, які наділені виразною специфікою, що враховує рівень знайомства, соціальний стан, вік, суспільні традиції, регіональні етикетні норми, виокремлюємо звертання до членів «Пласту». Такі формули є також зразком висловлення солідарності та під-

твердженням належності до національної скаутської організації. Для них характерне дотримання основних конститутивних ознак – урочистості та піднесеності. Порівняймо: Вибирайся, молодий пластуне, Скоро приказ буде (Підгірянкa, 2009: 102); Вибирайся, молода пластунко, На простір, на волю (Підгірянкa, 2009: 103).

Особливе ставлення до зазначених адресатів передають самобутні звертання «орли пластові», «плем'я орлине», як-от: Зашуміть в крила, ви, орли пластові – Вгору прямуйте свій лет... (Підгірянкa, 2009: 361); Злітайте вгору, ви, плем'я орлине, І кличте сонце із хмар... (Підгірянкa, 2009: 362). Такі формули є звертаннями-характеристиками мають чітке комунікативне призначення і представлені тільки в поетичних творах авторки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У досліджуваному матеріалі ми виділили такі основні типи звертань: 1) звертання, що ними послуговуються в родинному колі; 2) інтимні звертання закоханих; 3) товариські звертання.

Серед конструкцій-звертань надається перевага звертанням на власне ім'я; фіксуємо як загальнонаціональні, так і регіональні та індивідуальні форми апеляції. Неповторний колорит мовлення прикарпатців відтворюють звертання у формі прикладкових зворотів фольклорного типу, емоційно-експресивних образних назв.

Вибір конструкцій-звертання залежить від багатьох чинників: соціального статусу комунікантів, рівня знайомства, віку співрозмовників, їхнього рівня освіченості та вихованості, місця проживання тощо.

Як засвідчує здійснений аналіз, вибір Марійкою Підгірянкою певних етикетних форм звертання формувалася на національних етнопсихологічних рисах мовленнєвої культури українців з урахуванням світогляду та етнічної ментальності, мовної картини світу мешканців Прикарпаття. Дібрані формули звертання відзначаються високою культурою, емоційністю, люб'язністю та поштивістю. Творчість Марійки Підгірянки стверджує неповторність та невмирущість морального духу нашого народу, довершеність українського мовленнєвого етикету.

Перспективою подальших наукових розвідок у цьому напрямі може бути аналіз екстралінгвістичних засобів вираження модальності ввічливості в етикетних конструкціях-звертаннях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ: Наукова думка, 1992. 224 с.
2. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення (Просте речення : еквіваленти речення). Київ: Наукова думка, 1973. 288 с.
3. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: Монографія. Донецьк: Дон НУ, 2001. 662 с.
4. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення. Київ: Вища школа, 1985. 126 с.

5. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 1995. 312 с.
6. Мірченко М.В. Структура синтаксичних категорій. Луцьк: Вежа, 2001. 340 с.
7. Підгірянка Марійка. Для України вірно жиймо. Твори. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. 784 с.
8. Скаб М. С. Прагматика апеляції в українській мові: Навчальний посібник. Чернівці, 2003. 80 с.
9. Словник української мови: в 11 томах. Т. 3. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
10. Українська система найменувань адресата мовлення. Колективна монографія. Чернівці: Рута, 2008. 304 с.

REFERENCES

1. Vykhovalnets I. R. Narysy z funktsionalnoho syntaksysu ukrainskoi movy [Essays on the functional syntax of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka, 1992. 224 s. [in Ukrainian].
2. Dudyk P. S. Syntaksys suchasnoho ukrainskoho rozmovnoho literaturnoho movlennia (Proste rechennia : ekvivalenty rechennia) [Syntax of modern Ukrainian colloquial literary speech (Simple sentence: sentence equivalents)]. Kyiv: Naukova dumka, 1973. 288 s. [in Ukrainian].
3. Zahnitko A. P. Teoretychna hramatyka ukrainskoi movy: Syntaksys: Monohrafiia [Theoretical grammar of the Ukrainian language: Syntax]: Monograph. Donetsk: Don NU, 2001. 662 s. [in Ukrainian].
4. Kadomtseva L. O. Ukrainska mova: Syntaksys prostoho rechennia [Ukrainian language: Syntax of a simple sentence]. Kyiv: Vyshcha shkola, 1985. 126 s. [in Ukrainian].
5. Karanska M. U. Syntaksys suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy: Navchalnyi posibnyk [Syntax of modern Ukrainian literary language: Study guide]. Kyiv: Lybid, 1995. 312 s. [in Ukrainian].
6. Mirchenko M.V. Struktura syntaksychnykh katehorii [The structure of syntactic categories]. Lutsk: Vezha, 2001. 340 s. [in Ukrainian].
7. Pidhirianka Mariika. Dlia Vkrainy virno zhyimo. Tvory [Let's live for Ukraine. Writings]. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria, 2009. 784 s. [in Ukrainian].
8. Skab M. S. Prahmatyka apeliatsii v ukrainskii movi: Navchalnyi posibnyk. [Pragmatics of appeal in the Ukrainian language]. Chernivtsi, 2003. 80 s. [in Ukrainian].
9. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. T.3. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. Kyiv: Naukova dumka, 1970–1980. [in Ukrainian].
10. Ukrainska systema naimenuvan adresata movlennia. Kolektyvna monohrafiia [The Ukrainian system of names of the broadcast addressee. Collective monograph]. Chernivtsi: Ruta, 2008. 304 s. [in Ukrainian].